

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับเป็นเวลาประมาณเจ็ดศตวรรษที่ระบบการปกครองของไทยมีลักษณะเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราช¹ ในสมัยสุโขทัยเริ่มแต่ปี พ.ศ. 1780 ประเทศไทยมีการปกครองแบบมิตากัมบุตร ถือกันว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีฐานะเป็นเสมือนบิดาของพสกนิกร² ในสมัยอยุธยาซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 1893 ได้นำระบบเทวราชมาใช้ ถือว่ากษัตริย์คือ สมมุติเทพ และทรงมีพระราชอำนาจเป็นล้นพ้น³ คนไทยได้ยึดถือหลักแห่งความชอบธรรมทางการปกครองแบบหลังนี้เรื่อยมา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ครั้นมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงนำระบบการปกครองแบบมิตากัมบุตรมาใช้⁴

¹ ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ความชอบธรรมในการปกครอง : ปัญหาและความหวังของไทย," วารสารธรรมศาสตร์ (ต.ค.18-ม.ค.19), หน้า 18.

² ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "การปกครองสมัยสุโขทัย," ประวัติศาสตร์การเมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 31-39.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47-67.

⁴ James N. Mosel, "Thai Administrative Behavior," in Toward the Comparative Study of Public Administration, ed. by William J. Siffin. (Bloomington. Ind. : Indiana University Press, 1959), pp. 283-294.

* การเมืองไทยยุคใหม่ได้เริ่มขึ้นภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ปีพ.ศ. 2475 ถึงแม้ว่าในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จะได้มีการ
นำหลักแห่งความชอบธรรมทางการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้แทนหลัก
การปกครองแบบเดิม แต่อิทธิพลครอบงำของแนวความคิดแบบเก่า ก็ยังคงมีอยู่
มากในการเมืองไทยปัจจุบัน⁵ ฉะนั้นหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.
2475 จึงปรากฏว่ามีเฉพาะรูปแบบของสถาบันการเมืองการปกครองที่เป็นทางการ
เช่น การมีรัฐธรรมนูญ การมีรัฐสภา การมีพรรคการเมือง ฯลฯ เท่านั้นที่มีส่วน
คล้ายกับในสังคมตะวันตก ส่วนวัฒนธรรมและพฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นอยู่
จริง ๆ ยังแตกต่างไปจากรูปแบบที่เป็นทางการอยู่มากดังที่ Wendell Blanchard
ได้ชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ในปี
พ.ศ. 2475 โดยคณะบุคคลคณะหนึ่งซึ่งอ้างอิงถึงอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย
หาได้เปลี่ยนทัศนคติและการประพฤติปฏิบัติในการปกครองแบบอำนาจนิยมที่มีอยู่เดิม
ไม่ ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนยังคงมีทัศนคติต่อกันในรูปเดิม นับแต่ปี
พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ทุกรัฐบาลยังคงทำการปกครองแบบเผด็จการเสมอมา
เพียงแต่เปลี่ยนแปลงจากการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชขององค์พระมหากษัตริย์
มาเป็นการปกครองแบบเผด็จการ โดยกลุ่มผู้มีอำนาจทางทหารและพลเรือนเท่านั้น
ฝ่ายรัฐบาลยังคงคิดว่า ตนมีหน้าที่ในการนำทางให้แก่ประชาชน ในขณะที่เดียวกัน
ราษฎรส่วนใหญ่ก็ยังคงขาดความกระตือรือร้นทางการเมือง⁶ ราษฎรยังเฉยเมย

⁵ ทัศนพันธ์ นาคะตะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

⁶ Wendell Blanchard, Thailand : Its People, Its Society, Its Culture (New Haven, Conn : Human Relations, 1958), pp. 492-493.

ไม่สนใจการเมือง ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง Hindley
 ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การเมืองของประเทศไทยเป็น "การเมืองเงิบ" (The
 Politics of Passivity) เพราะความต้องการของประชาชนไม่ได้มี
 การแสดงออก แต่ประชาชนกลับคอยแต่จะรับอำนาจที่สั่งหรือไ้มาจากผู้ปกครอง
 เบื่องบน⁷ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การเมืองของไทยเป็นแบบราชการ
 (Bureaucratic Polity) เพราะตลอดเวลาด้านยาวนานในประวัติการ
 เมืองไทย การเมืองถูกครอบงำโดยข้าราชการทหารและพลเรือน⁸ ทหารเข้าใจ
 ตนเองว่า บทบาทของตนนั้นจำเป็นต้องมีอยู่ในทางการเมือง และมีเท่า ๆ กับ
 พลเรือน⁹

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ประวัติการ เมืองไทยในช่วงเวลา 41 ปี(พ.ศ.
 2475-2516) ที่ผ่านมานี้ เป็นเรื่องที่ข้าราชการทั้งข้าราชการทหารและพลเรือน
 มีบทบาทมากที่สุด มีช่วงเวลาเพียงเล็กน้อยที่อาจมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามา
 มีส่วนเกี่ยวข้องของบาง และที่สำคัญที่สุดคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่วนใหญ่

⁷ Donald Hindley, "Thailand : The Politics of
 Passivity," Pacific Affairs, XLI (Fall, 1967), p. 357.

⁸ Fred W. Riggs, Thailand : The Modernization of
 Bureaucratic Polity (Honolulu : East-West Center Press,
 1966), p. 142.

⁹ Frank C. Darling, Thailand and The United States
 (Washington D.C. : Public Affairs Press, 1965), pp. 40-69.

มักมาจากการปฏิบัติ รัฐประหาร และการกบฏ¹⁰ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะส่วนบนคือ ผู้ปกครอง แต่ฐานเมืองล่างคือ ประชาชนยังไม่ถูกระทบกระเทือนเลย¹¹ และไม่ได้เกิดขึ้นจากมติมหาชนอย่างแท้จริง เป็นแต่การกระทำของกบฏการเมือง "คณะราษฎร" ที่อ้างอิงว่าเป็นความต้องการของประชาชน¹²

จากผลการปฏิบัติโดยประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 นั้นเป็นนิมิตหมายอันสำคัญของประเทศไทยสำหรับความหวังใหม่ในระบบการปกครองเสรีประชาธิปไตย ที่อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนอย่างแท้จริง ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กฎหมายพรรคการเมืองและกฎหมายเลือกตั้งล้วนแล้วแต่ประสงค์ที่จะสร้างกลไกทางการเมืองระบบสภา¹³ โครงสร้างของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (7 ต.ค. 2517) กำหนดให้มีการปกครอง

¹⁰ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ประชาธิปไตยของชาวบ้าน. (กรุงเทพฯ มหานคร : พิมพ์, 2516), หน้า 1-2.

¹¹ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, "การปฏิบัติที่ไร้ขบวนการ," รัฐศาสตร์ 17 (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 37.

¹²สุชุม นวอสกุล, "ซ้ายใหม่ ผู้รังเกียจสังคม," รัฐศาสตร์นิเทศ ๑ : 1 (มกราคม-มีนาคม 2517), หน้า 29-36.

¹³สุเทพ อัทธการ, "พรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย," รัฐศาสตร์ 17 (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 112.

ระบอบรัฐสภาซึ่งประกอบด้วย วุฒิสภา กับ สภาผู้แทนราษฎร แยกข้าราชการประจำ ออกจากการเมืองอย่างเด็ดขาด ควบคุมการห้ามข้าราชการประจำดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง วาระ ดำรงตำแหน่ง 4 ปี ส่วนวุฒิสภาประกอบด้วยวุฒิสมาชิก 100 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งจากวุฒิสภาวุฒิสมาชิก โดยมิใช่ข้าราชการเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราช โองการ สมาชิกวุฒิสภาไม่มีสิทธิเสนอกฎหมาย แต่สามารถยับยั้งกฎหมายของ สภาล่างได้นานถึง 6 เดือน อายุของวุฒิสมาชิก 6 ปี เมื่อครบ 3 ปี จับฉลาก ออกครั้งหนึ่ง วุฒิสมาชิกต้องอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี ไม่เป็นข้าราชการประจำหรือ ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการให้ วุฒิสภาเป็นกั้นชนระหว่างกษัตริย์กับสภาผู้แทนราษฎร ทั้งเป็นสภาตรวจสอบและ ใหญ่คำแนะนำเพื่อให้ร่างกฎหมายของสภาสมบูรณชน¹⁴ สรุปแล้วรัฐธรรมนูญฉบับ ปัจจุบันมีความเป็นประชาธิปไตยอยู่มาก แต่ก็มีข้อบกพร่องเกิดขึ้นจนใด คือ การ ไม่จำกัดพรรคการเมือง ทำให้มีพรรคการเมืองมากเกินไปจนความจำเป็นของการ ปกครองในระบบประชาธิปไตย ดังปรากฏในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 มีพรรคการเมืองถึง 42 พรรค ผลการเลือกตั้งจึงไม่มี พรรคหนึ่งพรรคใดคุมเสียงข้างมากในสภาได้อย่างเด็ดขาด¹⁵

การเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 เป็น การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต จำนวนผู้แทนราษฎร 269 คน มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

¹⁴ไพโรจน์ โทธีวงศ์ และสุวิทย์ สุทธิจิระพันธ์, "การเลือกตั้งทั่วไป มกราคม 2518," จุดสารสุดเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน 51 (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กุมภาพันธ์ 2518), หน้า 41-42.

¹⁵ความเรียงประชาธิปไตย, "พรรคการเมืองในประเทศไทย," ประชาธิปไตย, 3 : 115 (มกราคม, 2519), หน้า 5.

ทั่วประเทศ 20,155,567 คน จำนวนเขตเลือกตั้ง 114 เขต¹⁶ ผลการ
เลือกตั้งปรากฏว่า มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 9,473,320 คน คิดเป็น
ร้อยละ 47 จังหวัดที่มีผู้มีสิทธิเสียงมากที่สุดคือ จังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ
67.87 จังหวัดเพชรบูรณ์มีผู้มีสิทธิที่น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 32.18 กรุงเทพ
มหานคร มีผู้มีสิทธิเพียงร้อยละ 33.65¹⁷

เป็นที่น่าสังเกตว่า จากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 14
ตุลาคม 2516 ตลอดจนการเดินขบวนประท้วงที่มีอยู่เป็นประจำแทบทุกวัน น่าจะ
ทำให้ความเฉื่อยชาทางการเมืองที่มีมาตลอด 41 ปีหมดไป อีกทั้งการเลือกตั้ง
คราวนี้ก็เป็นการเลือกรัฐบาลโดยตรง ไม่มีกลุ่มผู้ปกครองมาคอยช่วยอำนาจถึง
แตกอน แต่ผลการเลือกตั้งกลับมีผู้มีสิทธิที่น้อยกว่าที่คาดไว้ โดยเฉพาะ
ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ที่ประชาชนน่าจะมีความตื่นตัวมาก แต่กลับมีผู้มีสิทธิ
เพียง 33.65 % ของผู้มีสิทธิ ซึ่งอาจตีความได้ว่าเป็นเพราะคนกรุงเทพไม่
สนใจการเมือง หรือคนกรุงเทพจำนวนมากไม่มีทะเบียนบ้าน เพราะมาจาก
ต่างจังหวัด แต่ก็อาจตีความได้ว่า คนกรุงเทพ ซึ่งติดตามชาวทางการเมืองได้
ใกล้ชิดมีความระอาต่อนักการเมืองจนไม่อยากสนใจไปลงคะแนนเสียง¹⁸

¹⁶ กรมการปกครอง, สถิติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2518 (โรเนียว).

¹⁷ ประณต นันทิยะกุล, เหตุการณ์ทางการเมืองของไทยตั้งแต่ พ.ศ.
2475-2518 (กรุงเทพ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2518),
หน้า 93.

¹⁸ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, "ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย,"
รัฐศาสตร์ 17 (คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 158.

ผลจากการเลือกตั้งเมื่อ 26 มกราคม 2518 ไม่มีพรรคการเมือง
พรรคหนึ่งพรรคใดคุมเสียงข้างมากในสภาได้อย่างเด็ดขาด การจัดตั้งรัฐบาล
จึงเป็นรัฐบาลผสมที่ไม่มีเสถียรภาพ เพราะเกิดปัญหายุ่งยากในการประสาน
ประโยชน์ระหว่างพรรคต่าง ๆ ของรัฐบาลผสม ทำให้รัฐบาลชุดนี้มีอายุอยู่ได้
เพียง 9 เดือนก็ประกาศยุบสภา

กรณีรัฐบาลผสมของนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ออกพระราชกฤษฎีกายุบสภาเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2519 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 4 เมษายน ปีเดียวกัน การยุบสภาครั้งนี้รัฐบาลให้เหตุผลว่าในปัจจุบันนี้รัฐสภามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากพรรคการเมืองหลายสิบพรรค และไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งมีเสียงพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างมากได้ เท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่ารัฐบาลผสมที่ตั้งขึ้นขาดเสถียรภาพ และไม่อาจจะมีการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นอีกก็สุดที่ตาม ขอมไม่สามารถที่จะบริหารประเทศได้อย่างเต็มความสามารถ เมื่อเป็นเช่นนี้ผลเสียย่อมตกแก่ประชาชนอย่างไม่มีปัญหา จึงเห็นควรยุบสภาเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ชี้ขาด เลือกรัฐบาลชุดใหม่เข้าบริหารต่อไป¹⁹

จากปรากฏการณ์เรื่อง สภาผู้แทนราษฎรนี้เราอาจสรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยก็คือ ปัญหาเรื่อง "คุณภาพของคน" เราจะอบรมคนของเราอย่างไร เพื่อให้คนของเรามีคุณภาพ มีคุณสมบัติ และคุณธรรมเหมาะสมแก่การที่จะเป็นคนที่อยู่ในระบอบประชาธิปไตย ถ้าหากคนของเรา ยังคงคอยคุณภาพ คอยพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย การปกครองแบบประชาธิปไตยในเมืองไทยก็จะยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร และการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาล

¹⁹ คณะนิเทศศาสตร์, "บทนำ," นิสิตนักศึกษา 4 : 5 (มกราคม, 2519), หน้า 2.

รัฐธรรมนูญ และการขู่สภาก็ยังคงจะต้องมีอีกต่อไปเรื่อย ๆ²⁰

* การแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพของคนที่ยังพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถทางประชาธิปไตยก็คือ การให้การศึกษาแบบประชาธิปไตยกับประชาชนทุกระดับทุกคน เพราะประชาธิปไตยไม่ได้อยู่ที่การมีรัฐธรรมนูญ การมีการเลือกตั้งหรือการจะมีสภาผู้แทนราษฎร แต่อยู่ที่ประชาชนอันเป็นรากฐานของประเทศจะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาธิปไตยเพียงใด คราวใดที่ความแตกต่างระหว่างคนในเมืองหลวงกับชนบทยังมีอยู่มากมาย คราวใดที่ประชาธิปไตยในระดับครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย และหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดยังไม่เกิด และยังไม่มีความพยายามจะโน้มน้าวให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง คราวนั้นประชาธิปไตยที่เป็นเนื้อหัวใจ เลือด และกระดูกก็จะยังเกิดไม่ได้²¹

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่ประชาชน เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมทางการเมืองได้มากกว่าสถาบันอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องน่าคิดว่า นักเรียนมีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยถูกต้องมากน้อยเพียงใด หลังจากที่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนจากโรงเรียน

²⁰ เดชา อารณศิริ, "สปิริตพรอมหรือยัง," ประชาธิปไตยของชาวบ้าน รวบรวมโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (กรุงเทพฯ : พิมพ์, 2516), หน้า 43.

²¹ กมล สมวิเชียร, "การปฏิบัติของสามัญชน," รัฐศาสตร์ 17 (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 35.

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ภายใต้การจัดการเรียนการสอนตามแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2503 มีมีโน้ตค้นเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างไรและมากน้อยเพียงใด โดยจะสำรวจจากผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่สาม ทั้งนี้เพราะว่าในปัจจุบันจำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่สาม มีจำนวนมาก ดังเช่นในปีการศึกษา 2515 นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนรัฐบาลมี 18,455 คน²² จากโรงเรียนราษฎร์อีก 69,734 คน²³ และตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (2515-2519) ได้กำหนดไว้ว่า เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2519 จะมีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ประมาณ 798,000 คน²⁴ นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่สามออกไปส่วนหนึ่งก็ไปประกอบอาชีพ ถือได้ว่าเป็นแรงงานระดับกลาง ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และจะ เป็นผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในระบบการปกครองของประเทศ ซึ่งจะต้องตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมทางการเมืองอยู่เสมอ เมื่อพิจารณาหลักสูตรและเนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมืองที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาแล้ว โรงเรียนน่าจะได้อบรมและถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทักษะ คติอย่างพอเพียงแก่การดำรงตนอยู่ในสังคมแบบประชาธิปไตยได้อย่างดี

²² กรมสามัญศึกษา, สถิตินักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น ปี 2515 (โรเนียว).

²³ สำนักงานการศึกษาเอกชน, สถิตินักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น ปี 2515 (โรเนียว).

²⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (2515-2518), หน้า 6.

ผู้วิจัยคาดคะเนว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร ระหว่างนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์จะแตกต่างกัน เพราะถือว่า โรงเรียนรัฐบาลน่าจะมีความพร้อมในด้านบุคลากรและอุปกรณ์การสอนมากกว่าโรงเรียนราษฎร์ //

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์โดยส่วนรวมและเป็นเรื่อง ๆ ไป
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ระหว่างเพศชายกับเพศหญิงโดยส่วนรวมและเป็นเรื่อง ๆ ไป
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามกับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ เพศ รายได้ของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดาและอาชีพของบิดามารดา
4. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรสังคมศึกษา ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาการสอนสังคมศึกษาที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกต้อง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคปลาย ปีการศึกษา

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คัดมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียนชาย 200 คน นักเรียนหญิง 200 คน รวมนักเรียน 400 คน

3. โรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย โรงเรียนรัฐบาล 3 โรงเรียน กับโรงเรียนราษฎร์ 3 โรงเรียน รวมโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 โรงเรียน

4. การวิจัยนี้ไม่คำนึงถึงปัญหาหรือสาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้นักเรียนมีความแตกต่างกันในเรื่องมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตย เว้นแต่ปัจจัยที่กล่าวไว้ในความมุ่งหมายเฉพาะ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด และแบบสอบถามมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตย 1 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยเกณฑ์จากหลักสูตร แบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง หนังสือวารสาร พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง และกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับวันที่ 7 ตุลาคม 2517

สรุปเกณฑ์มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยมีดังนี้

1. ความหมายของประชาธิปไตย
2. ลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย
3. องค์ประกอบของรัฐ
4. สัญชาติ
5. อำนาจอธิปไตย
6. รัฐบาล
7. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
8. สิทธิเสรีภาพของประชาชน

9. การ เลือ^กตั้ง^{ผู้}แทน^{ราษฎร}
10. รัฐสภา
11. อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล
12. พรรคการเมือง
13. อำนาจตุลาการ
14. พระมหากษัตริย์ กับการปกครองแบบประชาธิปไตย
15. ประชาธิปไตยในครอบครัว
16. ประชาธิปไตยในโรงเรียน
17. ประชาธิปไตยในหมู่คณะ
18. ประชาธิปไตยในชุมชน
19. การปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามโรงเรียนรัฐบาลมีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามโรงเรียนราษฎร์
2. มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม มีความแตกต่างกัน
3. มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม มีความสัมพันธ์กับเพศ
4. มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม มีความสัมพันธ์กับการศึกษาของบิดา
5. มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม มีความสัมพันธ์กับการศึกษาของมารดา
6. มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม มีความสัมพันธ์กับรายได้ของบิดามารดา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่า นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรทุกคนได้รับการพัฒนาโมทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยตามเกณฑ์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเหมือนกัน
2. ผู้วิจัยถือว่า แบบสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ครอบคลุมเนื้อหาและสามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดทัศนคติเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามวัตถุประสงค์ได้จริง
3. ผู้วิจัยถือว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง สามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานทางครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยกับโมทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนได้จริง
4. ผู้วิจัยถือว่า คำตอบของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเป็นคำตอบอย่างจริงจัง และเชื่อถือได้

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจาก

1. นักเรียนที่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนอาจน้อยไปเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามทั้งหมด และเป็นตัวแทนทั้งหมดได้ไม่สมบูรณ์
2. ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เฉพาะแบบสอบและแบบสอบถามเท่านั้น ไม่อาจสังเกตนักเรียนจำนวนมากโดยตรงได้
3. เวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล อยู่ในระหว่างที่นักเรียนกำลังสอบไล่ปลายปี นักเรียนอาจกังวลใจเกี่ยวกับการสอบไล่ของตน จึงอาจมีผลให้ทำข้อสอบไม่ได้ดีเท่าที่ควร

คุณค่าของการวิจัย ✓

1. จะเป็นแนวทางให้ครูสังคมนาได้ปรับปรุงการเรียนการสอนวิชา
หน้าที่พลเมืองให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนในอันที่จะพัฒนาโน้ตค้นเกี่ยวกับ
ประชาธิปไตยในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหารการศึกษา นักศึกษา ครู อาจารย์
ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมการเรียน การสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน

3. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจทำการค้นคว้าวิจัยต่อไป

คำจำกัดความ

1. มโนทัศน์ (Concept) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดความคิดเห็น
แนวความคิดหรือมโนภาพ²⁵ ในที่นี้หมายถึงความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็น
ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์ต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดทัศนคติที่ดี และนำไปสู่
พฤติกรรมที่พึงปรารถนา

2. ประชาธิปไตย หมายถึง วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและระบอบ
การปกครองซึ่งถือว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มาจากปวงชน

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่สาม ปีการศึกษา 2518 จากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพ
มหานคร

²⁵Certer V. Good, Dictionary of Education (New York :
McGraw-Hill Company, Third Edition, 1973), p. 124.